

HARBIY-VATANPARVARLIK HARAKATINING MOHIYATI

Mirzayev Muhammadaziz Erkinjon o'g'li

*Andijon shahar 41-umumiy
o'rta ta'lim maktabi direktori.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuv jarayonida yoshlar ongida milliy va tarixiy ongni shakllantirish orqali vatanparvarlik ruhini tarbiyalash masalasi tahlil qilinadi. Milliy g'urur, o'zligini anglash, tarixiy xotira, davlat ramzlariga hurmat, madaniy qadriyatlar va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi kabi asosiy yo'nalishlar yosh avlod ongida Vatanga sadoqat tuyg'usini mustahkamlashda muhim omillar sifatida ko'rsatiladi. Shuningdek, jamoat faolligi, ekologik loyihalar va madaniy-ma'rifiy tadbirlarning yoshlar tarbiyasidagi ijobiy ta'siri ham yoritiladi. Xulosa sifatida, yoshlar orasida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda ta'lim muassasalari, jamoat tashkilotlari va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning o'rni alohida ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: milliy ong, tarixiy xotira, vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, davlat ramzlari, ijtimoiy faollik, tarixiy shaxslar, harbiy tarbiya, milliy g'urur, madaniy qadriyatlar, jamoat tadbirlari, globallashuv, ma'naviy tarbiya, Vatan himoyasi.

KIRISH

Harbiy-vatanparvarlik harakati fuqarolarda sadoqat, mas'uliyat, davlat himoyasiga shaylik tuyg'ularini tarbiyalash orqali o'z ona yurti bilan rishtalarni mustahkamlashga qaratilgan ijtimoiy-siyosiy va ma'naviy tashabbusdir. Milliy g'urur, birdamlik va fuqarolik burchi tamoyillariga asoslangan ushbu harakat o'z madaniy merosini qadrlaydigan, milliy xavfsizlikni ustuvor deb hisoblaydigan yaxlit jamiyat zarurligini ko'zda tutadi. Bu shunchaki tadbirlar yoki dasturlar to'plami emas, balki ta'lim, o'qitish va umumiy qadriyatlarni targ'ib qilishni o'z ichiga olgan davlat qurilishiga kompleks yondashuvdir.

Geosiyosiy keskinliklar va global muammolar hukm surayotgan bugungi dunyoda harbiy-vatanparvarlik harakati fuqarolarni, ayniqsa, yoshlarni himoyachi va o'z mamlakati taraqqiyotiga hissa qo'shuvchi rollarga tayyorlashning muhim mexanizmi

bo'lib xizmat qilmoqda. Bu harakat vatanparvarlik, harbiy shaylik, axloqiy tarbiya tushunchalari bilan chambarchas bog'langan bo'lib, uni shaxs va jamiyat taraqqiyotining tamal toshiga aylantiradi.

МУХОКАМА

Harbiy-vatanparvarlik harakatining ildizlari qadimgi sivilizatsiyalarga borib taqaladi, ularda o'z vatanini himoya qilish muqaddas burch hisoblangan. Masalan, qadimgi Yunonistonda yigitlar o'zlarining fuqarolik majburiyatlari doirasida qattiq jismoniy va harbiy tayyorgarlikdan o'tganlar. Xuddi shunday feodal jamiyatlarda ham o'z xo'jayiniga, yerga sodiqlik madaniy me'yor va an'analar orqali singdirilgan.

Zamonaviy davrda harbiy-vatanparvarlik harakatlari tushunchasi milliy qo'zg'olon va urushlar davrida katta ahamiyat kasb etdi. Masalan, 19-20-asrlarda ko'plab davlatlar o'z fuqarolarini ham jismonan, ham ruhiy jihatdan urush qiyinchiliklariga tayyorlash dasturlarini ishlab chiqdilar. Sovet Ittifoqida "harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi" konsepsiyasi davlat siyosatiga aylanib, DOSAAF (Armiya, aviatsiya va dengiz floti bilan hamkorlik bo'yicha ko'ngillilar jamiyati) kabi tashkilotlar yoshlarni harbiy xizmatga tayyorlashda muhim rol o'ynadi.

Sovuq urushdan keyingi davrda harbiy-vatanparvarlik harakati nafaqat an'anaviy harbiy tahdidlarga, balki kiber urush, terrorizm va jamiyatning parchalanishi kabi zamonaviy muammolarni hal qilish uchun ham rivojlandi. Bugungi kunda u butun dunyo bo'ylab milliy xavfsizlik strategiyalarining muhim tarkibiy qismi bo'lib qolmoqda va birdamlik, chidamlilik va tayyorgarlik muhimligini ta'kidlaydi.

Harbiy-vatanparvarlik harakatining asosiy tamoyillari

Harbiy-vatanparvarlik harakati o'z maqsadlari va faoliyatini yo'naltiruvchi bir qancha asosiy tamoyillarga asoslanadi:

1. **Vatanparvarlik:** Harakat qalbida vatanga chuqur muhabbat va sadoqatni singdirishga intiladi. Vatanparvarlik nafaqat tuyg'u, balki o'z millatining farovonligi va ravnaqiga sodiqlikdir. Bu tamoyil bugungi kundagi erkinliklar va imkoniyatlarni

ta'minlash uchun oldingi avlodlar qilgan qurbonliklarni tushunish va qadrlash muhimligini ta'kidlaydi.

2. **Milliy birlik:** Harakat fuqarolar o'rtasida millat, din yoki ijtimoiy mavqedagi farqlarni chetlab o'tib, birdamlik tuyg'usini rivojlantirishga qaratilgan. Ichki va tashqi tahdidlarga qarshi barqarorlik va barqarorlikni saqlash uchun milliy birlik muhim ahamiyatga ega.

3. **Harbiy tayyorgarlik:** fuqarolarni, ayniqsa, yoshlarni millat himoyasiga tayyorlash harakatining asosiy maqsadi hisoblanadi. Bunda jismoniy tayyorgarlik, taktik ta'lim, harbiy xizmatni samarali bajarish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirish kiradi.

4. **Axloqiy va axloqiy rivojlanish:** Harakat intizom, mas'uliyat, jasorat va hokimiyatni hurmat qilish kabi qadriyatlarni rivojlantirishga urg'u beradi. Bu fazilatlar nafaqat harbiy xizmat, balki jamiyat hayotida faol va konstruktiv ishtirok etish uchun ham zarurdir.

5. **Fuqarolik mas'uliyati:** Harbiy tayyorgarlikdan tashqari, harakat fuqarolarni ijtimoiy muammolarni hal qilishda, jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shishda, adolat va tenglik tamoyillarini qo'llab-quvvatlashda faol ishtirok etishga undaydi.

Harbiy-vatanparvarlik harakatining amalga oshirilishi

Harbiy-vatanparvarlik harakati turli xil dasturlar va tadbirlar orqali amalga oshiriladi, ularni keng ko'lamda quyidagi yo'nalishlarga ajratish mumkin:

1. Ta'lim tashabbuslari

Ta'lim harbiy-vatanparvarlik harakatining asosidir. Maktablar, universitetlar va boshqa ta'lim muassasalari milliy tarix, madaniyat va qadriyatlar haqida bilim berishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Talabalarga o'z merosining ahamiyati va fuqarolik mas'uliyatini anglash uchun vatanparvarlik saboqlari, seminarlar va suhbatlar tashkil etilmoqda.

Masalan, tarix darslarida xalqning o'ziga xosligini shakllantirgan asosiy voqealar va shaxslarni batafsil o'rganish kiradi. Talabalar ota-bobolarining fidoyiliklari haqida fikr yuritishga, ularning jasorati va qat'iyatidan ilhom olishga da'vat etiladi.

2. Jismoniy va harbiy tayyorgarlik

Jismoniy tayyorgarlik va harbiy tayyorgarlik harakatning ajralmas tarkibiy qismidir. Harbiy mashg'ulotlar, to'siqlardan o'tish yo'llari va sport musobaqalari kabi dasturlar ishtirokchilarning jismoniy imkoniyatlarini oshirish, shu bilan birga jamoaviy ish va intizomni rivojlantirishga qaratilgan. Ko'pgina mamlakatlarda yoshlar tashkilotlari va kadet dasturlari o'q otish, birinchi yordam va omon qolish ko'nikmalari kabi sohalarida amaliy mashg'ulotlarni o'tkazadi.

Bunday tadbirlar nafaqat shaxsni harbiy xizmatga tayyorlaydi, balki sog'lom va faol hayot tarzini targ'ib qiladi, ularning har tomonlama farovonligiga xizmat qiladi.

3. Xotira tadbirlari

Milliy bayramlarni, tarixiy bosqichlarni, xalq qahramonlarining xizmatlarini nishonlash harakatning muhim yo'nalishidir. Paradlar, xotira marosimlari, madaniy ko'rgazmalar kabi tadbirlar fuqarolarda g'urur va daxldorlik tuyg'ularini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Misol uchun, ko'plab mamlakatlarda G'alaba kuni nishonlanadi, urush paytida askarlar va tinch aholining qurbonliklari sharaflanadi. Bunday tadbirlar fuqarolarning bir joyga to'planib, o'zlarining umumiy tarixi va qadriyatlari haqida fikr yuritishlariga imkoniyat yaratadi.

4. Jamiyat ishtiroki

Harbiy-vatanparvarlik harakati individual rivojlanish doirasidan tashqarida jamiyat qurish tashabbuslarini ham qamrab oladi. Ko'ngillilar dasturlari, atrof-muhitni muhofaza qilish loyihalari va tabiiy ofatlarga yordam berish fuqarolarning jamiyatni yaxshilashga qanday hissa qo'shishi mumkinligiga misoldir. Bu tadbirlar

vatanparvarlik nafaqat millatni himoya qilish, balki uning yuksalishi va ravnaqini qo'llab-quvvatlashni ham o'z ichiga oladi, degan g'oyani mustahkamlaydi.

Harbiy-vatanparvarlik harakatining ta'siri

Harbiy-vatanparvarlik harakati shaxsga, jamiyatga, butun jamiyatga katta ta'sir ko'rsatadi. Uning hissalarini bir necha nuqtai nazardan ko'rib chiqish mumkin:

1. Individual rivojlanish

Jismoniy shaxslar uchun harakatda ishtirok etish maqsad, ishonch va chidamlilik hissini uyg'otadi. Harakat orqali olib borilayotgan o'quv va ta'lim ishtirokchilarni qimmatli ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlab, ularni ham harbiy, ham fuqarolik hayotiga tayyorlaydi. Bundan tashqari, axloqiy va axloqiy qadriyatlarga e'tibor berish, odamlarda kuchli xarakter va mas'uliyat hissini shakllantirishga yordam beradi.

2. Ijtimoiy hamjihatlik

Harakat milliy birdamlik va umumiy qadriyatlarni targ'ib qilish orqali ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlaydi va jamiyat ichidagi bo'linishlarni kamaytiradi. U fuqarolarni umumiy maqsadlar sari birgalikda harakat qilishga, yanada uyg'un va inklyuziv jamiyatni yaratishga undaydi.

3. Milliy xavfsizlik

Harakat fuqarolarni tahdid va tahdidlarga samarali javob berishga tayyorlash orqali milliy xavfsizlikni mustahkamlaydi. Harbiy xizmat yoki fuqarolik hissasi orqali ishtirokchilar mamlakat manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

4. Madaniy merosni saqlash

Harakat tarix, an'ana va merosga e'tibor qaratish orqali millatning madaniy o'ziga xosligini saqlash va targ'ib qilishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, madaniy o'ziga xoslik ko'pincha soyada qolish xavfi ostida bo'lgan globallashuv davrida juda muhimdir .

Harbiy-vatanparvarlik harakati ba'zilarining ta'kidlashicha, militarizatsiyaga haddan tashqari e'tibor fuqarolik ta'limining tanqidiy fikrlash va ijodkorlik kabi boshqa

jihatlarga soya solishi mumkin. Boshqalar esa, harakatning siyosiy tashviqot vositasi sifatida ishlatilishi mumkinligi haqida xavotir bildirmoqda.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun harbiy tayyorgarlik va kengroq ta'lim maqsadlari o'rtasida muvozanatni saqlash juda muhimdir. Harakat nafaqat o'z millatini himoya qilishga tayyor, balki uning intellektual va madaniy o'sishiga hissa qo'shishga qodir bo'lgan har tomonlama barkamol shaxslarni tarbiyalashga e'tibor qaratishi kerak.

XULOSA

Harbiy-vatanparvarlik harakati ko'p qirrali tashabbus bo'lib, fuqarolarning ma'naviy, jismoniy va intellektual kamolotini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Harakat Vatanga muhabbat va sadoqat tuyg'ularini singdirish, milliy birdamlikni targ'ib etish, shaxsni harbiy va fuqarolik hayotidagi qiyinchiliklarga tayyorlash orqali jamiyatning umumiy quvvati va mustahkamligiga hissa qo'shadi.

O'zaro bog'liq va murakkablashib borayotgan dunyoda harbiy-vatanparvarlik harakati tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan tamoyil va qadriyatlar har doimgidek dolzarbligicha qolmoqda. Harakat zamonaviy talablarga moslashib, ta'lim va ta'limga yaxlit yondashuvni o'zlashtirib, kelajak avlodlarni vatanparvarlik, mas'uliyat va o'z millatiga xizmat qilish g'oyalarini qo'llab-quvvatlashga ilhomlantirish va kuchaytirishda davom etishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. E.Umarov, M.Abdullaev. Ma'naviyat asoslari. "Sharq" nashriyoti 2005 y.
2. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa Vazirining D-7, D-16, D-17 ko'rsatmalari. 2003 y.
3. Inoyatov I.Yu., Abilov M.X. «Vatan himoyasi muqaddas burch» Toshkent. "O'zbekiston". 2001 y.
4. Respublika ma'naviyat va ma'rifat markazi «Erkin va farovon hayotni yuksak ma'naviyatsiz qurib bo'lmaydi». Toshkent. "O'zbekiston". 2006 y.